

Szent István király (augusztus 20.)

Mt 7,24–29

Sziklára épített ház

Ez a példázat Máté és Lukács hagyományában található meg (Lk 6,47–49). Klasszikus ellentétpárra épül: a bölcs-balga, szikla-homok párhuzamok a hallgatott és a megvalósított tanítás, azaz az elméleti és a gyakorlati kereszténység ellentétét állítja elénk. De nemcsak az ellentétet, hanem az ellentétes folyamatot is leírja. A hallgatott és megvalósított tanítás egy folyamatot indít el, a sziklára épített ház munkálatait. A példázat alapján mindkét építkezés, a sziklára és a homokra is elérte a célját. Az eredmény egyformának látszik, csak a „viharakban” derül ki a kettő közötti különbség.

Az egyik értelmezés szerint a szikla „Isten Igéje”, másik szerint a szikla „Jézus Krisztus”, de talán nem járunk messze az igazságtól, ha egy kicsit továbbmegyünk, és a szikla alapon az Isten Igéje gyakorlati megvalósítását vagy Jézus Krisztus országának építését értjük. Hatalmi építkezést jelent ez, amelynek két változata annyiban különbözik egymástól, hogy az egyik építő bölcs, sziklára építve házzal eleve számol a „viharral”, vagyis azzal, hogy építkezését támadni fogják, a másik esetben az építkezőt a látványos eredmény elérése vezérli. Meg akarja mutatni, hogy képes házzal, a példázat alapján hatalmi rendszert felépíteni. Az idő és a „viharak” mutatják meg a két hatalmi szerkezet szilárdságát. Ha önmagában szilárd a szerkezet, az még nem garantálja a fennmaradást, mert ha az eső kimossa alóla az alapot, a történelem viharai megszüntetik a támpillérjeit, vége az egész felépítménynek.

A kép amelyben Jézus beszélt a hallgatóság számára nagyon szemléletes volt, hiszen a sárból és agyagból épült házak az ő idejében, az októberi-novemberi esőzésekben gyakran összedőltek, és a család éppen a legrosszabb időszakban maradt fedél, védelem nélkül. Fennmaradt egy rabbinikus elbeszélés Kr. u. 120-ból, szerzője Elisa ben Abuja rabbi, aki hasonló példázatot mondott. Nála a Tóra az alap, a szikla, a törvény. Elképzeltetően, Lukács evangéliuma ezt a példázatot fejlesztette tovább (Lk 6,48 sköv), legalább is Jülicher ezt állítja.

Szent István ünnepén érthető ennek az Evangéliumnak a választása az ünnep fő mondanivalójának kifejezésére. Igaz, István

királyra alkalmazott értelemben vonatkoztatjuk ezt a szentírási szakaszt. Jézus nem Szent István államalapító művét értelmezve fogalmazta meg ezt a példázatot, hanem a magyar keresztény egyház Istvánban egy Evangélium által ajánlott bölcs építkezőt lát, aki országát a nyugati kereszténységhez és a keresztény állameszmény és az evangéliumi joggyakorlat alapján igyekezett megszilárdítani. Természetesen itt a történések alkothatnak elméleti, a korabeli viszonyokat figyelmen kívül hagyó ítéletet, és akkor Istvánt nem fogják nevezni humanistának és a demokratikus jogok előfutárának. De István jogalkotásában, államfői tisztségében mindig életet, országot és értékeket védett. Erről tanúskodik végrendelete is, melyet remélt utódjának, Imre fiának foglalt írásba intelmek formájában. De talán nem is fogalmaztak meg jobb nemzetpolitikát, mint amit ő. Szerinte: „az egynyelvű és egyszokású ország gyenge és esendő” ezért azt ajánlja fiának, hogy „si honestus”, azaz „Légy ember becsülő” (Jordánszki Elek ford.), vagyis tisztességes erkölcsi elvet állít a jövőendő politikus király elé, amely a hatalma alatt lévők érdekeit szolgálja. Nem rövid távú politikai érdek mondatja vele a következőt: „Ha a királyi koronát meg akarod becsülni, legelőször azt hagyom meg, tanácsolom, illetve javasolom és sugallom, kedves fiam, hogy a katolikus és apostoli hitet akkora buzgalommal és éberséggel őrizd, hogy minden Istentől rendelt alattvalódnak példát mutass, s valamennyi egyházi személy méltán nevezzen igaz keresztény hitvallású férfinak; e nélkül bizony, tudd meg, sem kereszténynek, sem az Egyház fiának nem mondanak.” Nem egyházpolitikát, hanem keresztény magatartást, életmódot ajánl fiának. Az ítélet elveiről pedig ezt mondja neki: „A türelem és az igaz ítélet gyakorlása a királyi korona ötödik cifrázása. Dávid király és próféta mondja: »Isten, a te ítéleteidet add a királynak.« És ugyanó másutt: »A királynak tisztessége szereti az igaz ítéletet.« A türelemről így beszél Pál apostol: »Türelmesek legyetek mindenki iránt.« És az Úr az Evangéliumban: »A ti békétűréstek által nyeritek meg lelketeket.« Ehhez tartsd magad, fiam: ha becsületet akarsz szerezni királtságodnak, szeresd az igaz ítéletet; ha hatalmadban akarod tartani lelkedet, türelmes légy.” Végül a bölcs király mai politikusoknak is ajánlatos viselkedésre hívja fel Imre fia figyelmét: „Az imádság megtartása a királyi üdvösség legnagyobb járuléka, ezért a királyi méltóság kilencedik regulájában pendül meg. A folytonos imádkozás: a bűnöktől megtisztulás és feloldozás. Te pedig, fiam, valahányszor Isten templomához járulsz, hogy Istent imádd, Sala-

monnal, a király fiával, magad is király lévén, mindig mondjad: „Küldd el, uram, a bölcsességet a te nagyvotodnak székétől, hogy velem légyen és velem munkálkodjék, hogy tudjam, mi légyen kedves nálad minden időben.” És ismét: »Uram, atyám, én életemnek Istene, ne hagyj engem álnokságnak gondolatában, az én szemeimnek ne adj kevélységet, és a gonosz kívánságot távoztasd el tőlem, Uram. Vedd el tőlem a testnek kívánságát, és a tisztátalan és esztelen léleknek ne adj engem, Uram.« Ezzel az imádsággal fohászokdaktak hát a régi királyok, te is ugyanezzel fohászokdj, hogy Isten minden vétkeid eltörlésére méltasson, hogy mindenki legyőzhetetlen királynak hívjon. Imádkozz azért is, hogy a tétlenséget, tunyaságot elkergesse tőled, megajándékozzon az erények összességének segedelmével, s így legyőzhess látható és láthatatlan ellenségeidet. Hogy valamennyi alattvalóiddal együtt gondtalanul, ellenséges támadásoktól nem háborgatva, békében végezhesd életed pályáját.”

A fenti intelmekkel Szent István király egy életvitelt akart megalapozni, hogy megőrizze országát és nemzetét. Méltán vonatkoztatjuk az ő életére ezt az evangéliumi példázatot a sziklára épített házról.